

Na to se prečita brzojavni pozdrav g. predsednika, nadzornika Gabršeka, ki je bil burno vsprejet; namestnik njegov g. Bezljaj pa zaključi današnje zborovanje „Pedagogiškega društva“, zahvaljevaje se vsem vdeležencem za vsestransko zanimanje, z Živijo-in slava-klicem na presvetlega vladarja.

Gašperetov.

Občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“.

Občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“ se je vršil za minolo leto dné 19. kimovca 1895.

Po slovesni sv. maši, kojo je služil preč. prošt g. dr. Anton Jarc v cerkvi sv. Jakopa, so se zbrali člani omenjenega društva jako mnogobrojno v prostorih II. mestne deške šole, kjer jih je predsednik F. Stegnar, otvorjajoč občni zbor, prav pristrčno pozdravil. Rekel je, da letos prvič in menda tudi zadnjič predseduje temu častnemu zboru, ker ga v kratkem pokličejo na drugo mesto. Káko je bilo delovanje društva v ravnokar minolem letu, čuli bodo častiti člani iz poročil tajnika in blagajnika. Ker se bode obširno poročilo tajnika v celoti natisnilo, omeniti mi je le iz poročila blagajnika, da društvo vrlo napreduje, da je znašala njegova imovina koncem upravnega leta 1895. skoraj 55 tisoč gld., neglede na to, da se je izplačalo vdovam 1345 in sirotam 655-83 gld. Ako prištejemo sem še davek in upravno režijo 198.89 gld., vidimo da so znašali vkupni stroški 2199-72 gld. K poročilu blagajnikovem so govorili člani A. Maier, J. Lapajne, J. Čerin in J. Toman. Po daljši debati omenjenih društvenikov, imajo li kolektivno od pristopnin in letnin plačevati udje ali društvo, sklene občni zbor, da ostane vse pri starem. Ko je še preglednik društvenih računov J. Furlan poročal, da se nahajajo isti v popolnem redu, je dal občni zbor odboru absolutorij.

Član Letnar je predlagal, da bi bilo dobro tudi pri vdovskem učit. društvu imeti poverjenikov, ki bi pobirali letnino in pristopnino od posameznih članov ter isto pošiljali mesečno ali četrtletno v Ljubljano, da bi odboru, ki je uže itak z delom preobložen, poslovanje zljajšali. Predsednik misli, ker je stvar važna in vsega premisleka vredna, se bode obravnavala v jedni prihodnjih odborovih sej. Sprejeto. Predlog ravnatelja Lapajneteta, da bi se vdovsko učiteljsko društvo preosnovalo v nekako zadrugo, je bil odklonjen.

Ko se je še siroti M. Praprotnikovi priznala izvenredna podpora, in se oprostili letnine za leto 1896. vsi stari člani vstanovniki, se je prešlo k volitvam v društveni odbor.

Prihodnji odbor je sestavljen tako-le:

Borštnik Ivan, Cepuder Josip, blagajnik; Čenčič Jernej, Dimnik Jakob, Javoršek Anton, Režek Juraj, tajnik; Stegnar Feliks, predsednik, Valenta Teodor, njega namestnik in Žirovnik Janko. Za slučaj, da odstopi dosedanji predsednik, pride v odbor ali g. Furlan, ali g. Kecej, ker sta imela za temi največ (18) glasov.

Računski pregledniki so: Armič Leopold, Furlan Jakob in Kokalj Frančišek.

Poročilo

tajnika vdovskega učiteljskega društva v Ljubljani pri občnem zboru dne 19. kimovca 1895.

Vlanski občni zbor vdovskega učiteljskega društva se je vršil dne 4. kimovca v prostorih druge mestne deške šole. Točke, katere so se pri tej priliki obravnavale, so častitim udeležiteljem današnjega občnega zbora itak znane, ne bodem torej obširneje o njih govoril. Omenim samo, da so se vsi sklepi, tako glede podpor, kakor glede nekaterih preuredb pri društvenem poslovanji vestno izvršili. Ako se ozro častiti člani danes na društveno vodstvo in odbor, vidijo, da je prešlo društveno gospodarstvo skoro popolnoma v druge roke; kajti gospodje, ki so še vlansko leto zavzemali častna mesta v društvenem odboru, spé letos uže smrtno spanje, ali pa so vsled starosti prepustili ona mesta mlajšim, čilejšim močem. Mej zadnjimi je bil zlasti preč. proš. dr. Anton Jarc, ki je celih 24 let neumorno deloval kot predsednik v prosep in korist društva. Njemu, kakor tudi pokojnemu, večletnemu podpredsedniku, ravnatelju Andreju Praprotniku in blagajniku Mateju Močniku se imamo zahvaliti, da zavzema vdovsko učiteljsko društvo danes prvo mesto mej mnogimi učiteljskimi društvi po Slovenskem. Lahko rečemo, da so ti možje posvetili vse svoje moči v prosep in razvitek društva, zlasti ako pogledamo v leta 1860., 61. in 62., ko se je društvo ustanovilo. V kakšnih gmotnih razmerah so živeli tedanji naši tovariši, vé povedati še marsikteri udeležitelj današnjega občnega zbora in, ako je nek poslanec rekel, da preliha dežela danes srčno kri za ljudsko šolstvo, mislim, da ne trdim tudi jaz preveč, ako rečem, da so tedanji učitelji prelivali srčno kri za obstanek in razvoj društva, da so si morali marsikaj pritrpati tu in tam, da so pri neznani svoji plači še vender donašali po društvenih pravilih jim določene, odmerjene prispevke. V začetku je bil namreč vsak učitelj siljen biti ud vdovskega učiteljskega društva, kakor sem se prepričal pri urejevanji društvenih spisov iz prvotnih aktov ter moral dotično letnino in pristopnino odrajtovati okrožnim šolskim ogledom, to je župnikom in dekanom. Ker so bili slednjim učitelji podrejeni, so jim lahko pri njih postranskih dohodkih odtrgavali po-

samezne zneske in jih nekako mesečno ali četrletno pošiljali predsedništvu v Ljubljano.

Ko je pa leta 1869. prenehal pokojni Zavašnik načeljevati ljudskemu šolstvu po Kranjskem, izstopilo je takoj mnogo učiteljev iz društva, odtegnivši mu s tem svoje mesečne, oziroma letne prispevke. Takrat se je najbolje pokazalo, kdo je bil za društvo vnet, kdo ne, komu so bile pri srcu vdove in sirote in nasprotno. Vsa čast torej onim članom, ki so od pričetka do današnjega dne vstrajali pri društvu, zanj delali in se trudili, dobro vedoč, da bodo uživali sad njihovega truda še le njih potomci, oziroma njihove vdove in sirote. To so bili naši prijatelji, to so bili vrli možje. In še danes vidimo nekatere tukaj. Čast in slava jim! Pri vlanskem občnem zboru so bili voljeni v društveno vodstvo ti-le gospodje: Feliks Stegnar, prvomestnikom in Matej Močnik blagajnikom. V odbor pa: Ivan Borštnik, Jožef Cepuder, Jakob Dimnik, Vojteh Ribnikar, Janko Žirovnik, Andrej Žumer in Božidar Valenta. Takoj po občnem zboru je imel odbor prvo svojo sejo ter je volil na predlog J. Žirovnik-a, J. Dimnik-a, podpredsednikom in J. Cepudra tajnikom. V društvo sta bila sprejeta pri tej seji Karol Simon, učitelj v Lescah in Franc Lovšin, nadučitelj na Vinici, oba oženjena. Druga odborova seja je bila dne 11. vinotoka 1894. Tu se je izročil odbornikom zapisnik o društvenem premoženju, določili vračevalni roki posameznim dolžnikom in se volila overovateljema zapisnikov Jakob Dimnik in Božidar Valenta. V društvo sta se sprejela Jakob Žebre, učitelj v Starem Trgu in Karol Kaligar, nadučitelj pri Sv. Križu. Prvi je vso pristopnino in letnino za leto 1895. takoj plačal, drugi pa je poslal prvi znesek letnine 5 gld. še le 2. mal. srpana tekočega leta, to je 9 mesecev po vsprejemu, da se torej ni vedelo, se mu li hoče teh 5 gld. šteti na račun letnine ali pristopnine. Znano pa je, da se letnina plačuje do konca prosinca, skrajni čas pa do konca mal. travna, ne glede na to, kdaj je kdo k društvu pristopil. Tudi pristopnino je plačevati v 4rih šestmesečnih obrokih vedno anticipando. Prepozno došla letnina in pristopnina se ne sme vsprejemati, ker je to zoper pravila in društveni red. Rok osmih mesecev pa je gotovo tako dolg, da vsakdo lahko zadosti zakonitim predpisom glede plačevanja letnine. Glede zdravniških spričal je pripomniti, da ne smejo biti zastarela. Pripetilo se je, da so se prošnjam za vsprejem prelagala po več let stara spričala, kar vendar ne gre. Odbor ima potem nepotrebno pisarenje, ker je treba prošnjikom pojasnjevati stvari, o katerih dovolj umno govore društvena pravila; društvo pa ima zbog tega troške, kojim se je lahko ogniti. — Tretja odborova seja je bila 10. prosinca 1895. Tu se je poročalo o društvenem stanju, oziroma njega premoženju. Pokazalo se je, da dohaja ravno v prvem četrletju najmanj vplačil, ker društveniki navadno uže po za-

padlem obroku pošiljajo svoje letne prispevke, menda ne vedoči, da je s tem oškodujejo vsaj za obresti, koje bi mu donašala že v prvih mesecih plačana letnina, oziroma pristopnina.

Zato je pa odbor soglasno sklenil, da se oni člani, ki ne plačajo do postavno določenega časa zbog enkratnega opomina svoje letnine, izpuste iz letošnjega imenika. Tudi glede zastankov pri vračevanju dolgov in vplačevanju obresti se je naročalo vodstvu, da strogo postopa z zamudniki. V društvo so se sprejeli pri tej seji gg. Arselin Avgust, učitelj v Ljubnem, Gregorač Franc, učitelj v Metliki in Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani. Vsi imenovani so oženjeni. Učitelju v Šentjanžu, Francu Jurmanu se je dovolilo 20 gld. izvanredne podpore, ker so ga dolgotrajne bolezni v obitelji in smrt soproge mnogo stale. Odstopivšemu, za društvo prezasluženemu predsedniku dr. Antonu Jarcu, večletnemu, neumorno delujočemu podpredsedniku, ravnatelju Andreju Praprotniku in marljivemu društvenemu odborniku, Jerneju Čenčiču, se je izrekla pismena zahvala v priznanje njih zaslug za društvo. Poleg tega se je sklenilo vrediti splačevanje pokojnin vdovam in sirotam in sicer tako, da se bode isto vršilo le štirikrat na leto, t. j. vsake tri mesece, a ne vsaki mesec, kakor je bilo dosedaj v navadi. To pa zaradi tega, ker se vzlasti v začetku leta pripeti, da blagajnica ne premore toliko denarja, da bi vsak mesec dohajajoče pobotnice izplačevala, ker, kakor sem uže omenil, društveniki svojo letnino plačujejo šele koncem (prosinca) in naslednje mesece ter se je skoraj vsakikrat moralo zateči v hranilnico. To se bode pa v prihodnje, ko se bodo vse vdove in sirote najedenkrat izplačevale, godilo le vsake tri mesece. V četrti seji, dné 4. mal. srpana se je sprejel v društvo g. Kabaj Mihael, nadučitelj v Hotedršici. V tej seji se je omenjalo britkih izgub, ki so zadele v zadnjih mesecih vdovsko učiteljsko društvo. Dné 16. mal. travna 1895. je umrl od pričetka do zadnjega leta za društvo neumorno delujoč član g. Matej Močnik. Da je užival neomenjeno zaupanje tovarišev, kaže najbolj to, da je bil pri vlaškem občnem zboru petindvajseti pot voljen za blagajnika. In to zaupanje je bilo popolnoma opravičeno, kajti brez Močnika bi vdovsko učiteljsko društvo ne bilo danes na oni stopinji, na kateri se v istini nahaja. On ni samo deloval za društvo, ampak je tudi gmotno podpiral, akoravno je vedel, da kot samec ne bode imel od njega nikdar najmanjše koristi. Zavest, da dela za učiteljske vdove in sirote, mu je bila največje veselje, najboljše plačilo. Dokler mu je vid dopuščal, je bil on duša vdovskemu učiteljskemu društvu; ni mu bil le blagajnik, ampak tudi predsednik in tajnik, to se pravi, on je delal za vse. Če je kdo potreboval kakega pojasnila o društvu, obrnil se je na pok. Močnika in dobil ga je. Šele zadnja leta, ko je jel bolehati in so mu oči opešale, prešlo

je glavno delo v roke tajnika. Od jeseni sem pa, ko je akutno obolel, in po dolgotrajni bolezni tudi umrl, sta ga nadomestovala predsednik in deloma poročevalec-tajnik. Dné 25. mal. travna je umrl društveni član in odbornik Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dolenjem Logatci, zapustivši vdovo in 4 sirote. Bil je nekoliko nad dve leti ud vdovskega učiteljskega društva in od vlanskega občnega zbora do prezgodnje smrti odbornik. Za društvo se je zelo zanimal in bi mu bil gotovo najboljši podpiratelj, da ga ni smrt pokosila v najlepših letih. Dné 25. rožnika pa je za večno zatisnil oči naš nepozabni podpredsednik, ravnatelj Andrej Praprotnik, kateri je to častno mesto zavzemal celih 24 let.

Kakor blagajnik Močnik, je tudi on od pričetka, t. j. od leta 1860. do zadnjega leta deloval po vseh močeh v prospeh in razvitek društva. Zapustil je društvu pravo za pravo le jedno siroto, katera bode že meseca (svečana) prih. leta dosegla ono starost, ko preneha odgojnina. A če se spominjamo druge bolehnje njegove hčere Marijce, ki mu je bila v vsej bolezni vestna strežnica in mu popolnoma nadomeščala soprogo, občni zbor ne bo mogel biti tako trdosrčen, da bi ji ne priznal kake podpore, kadar bo za njo prosila. Saj je pokojnik vplačal v društveno blagajnico nad 200 gld., za društvo vedno po najboljših svojih močeh deloval, a nikdar nič od njega zahteval. Naj se torej naša hvaležnost pokaže na njegovi, vse pomoči potrebni hčeri. Dolžnost občnega zbora in vseh tukaj nenavzočih članov pa je, da ohranimo prezaslužene umrle člane v vedno hvaležnem spominu. Zadnja odborova seja je bila dné 7. vel. srpana. Pri tej seji se je določil današnji občni zbor. Tu se je določila tudi oblika, v kateri se je tiskal društveni račun, in da se neplačujoči člani, ustanovniki društva ločijo od mlajših plačujočih. Tudi se bode v prihodnje predlagal občnemu zboru vsakoletni proračun, kakor običajno pri drugih denarstvenih zavodih. Društvo je imelo 28 neplačujočih in 85 plačujočih članov; skupaj 113. Od neplačujočih sta vsled smrti dva odpadla, t. j. Močnik in Praprotnik, od plačujočih pa eden — Vojteh Ribnikar, in pet, ker niso plačali letnine za minolo leto. Torej je danes 26 neplačujočih in 79 plačujočih, skupaj 105 članov, koji se nahajajo i v imeniku. Vdov je bilo v minolem letu 15, sirot pa 29. Še letos odpadeta dve siroti, leta 1896. pa pet, ker bodo prekoračile 18. leto svoje starosti. Dal Bog, da bi nam v prihodnjem letu ne prirastlo novih! Že v pričetku svojega poročila sem omenil, da je društveno gospodarstvo prevzel skoraj ves prenovljeni odbor. Povedati je treba, da ta odbor v začetku ni imel dovolj jasnega pogleda v notranjo društveno opravilo; zato je glavnim funkcionarjem v odboru pripadla prav težavna naloga, na podlagi vseh društvenih aktov natančno poučiti se o društvenem stanju. V svrhu tega sem pregledal, kar sem uže tudi omenil in uredil vse

spise, nahajajoče se v društvenem arhivu od leta 1860. do današnjega dne tako, da je možno vsakoršne poizvedbe dobiti iz hranjenih aktov.

Ta uredba, ki je povzročila vstrajnega dela skozi dobre tri tedne, je omogočila, da so se sestavili pravilni in spregledni zapisniki, in da se je knjigovodstvu dala ona oblika, ki bolje odgovarja različnim potrebam našega denarnega zavoda. Knjigovodstvo obsega sedaj vložni zapisnik, v kateri so se vknjiževale vse vloge, kojih je bilo v ravnokar minolem letu 285, potem „knjigo društvenikov“ z vstopnino in letnimi prispevki, dalje „blagajnični dnevnik“ in „glavno knjigo“, „knjigo vdov in sirot“, ki je posebne važnosti zaradi sirot, ki v različnih časih izgube vzgojnino — in konečno „knjigo dolžnikov“. Pokazala se je tudi potreba, da je v posebnem pregledu imeti vplačevanje pristopnin, ker dosedaj ni bilo natanko določeno, v katerih obrokih se ima plačevati pristopnina, kar pa zahteva § 7. društvenih pravil. Le na ta način urejeno knjigovodstvo daje poročstvo za točno in pregledno upravo. Vsakemu odborniku je zdaj mogoče v vseh zadevah dobiti pojasnil, računskim preglednikom pa so v roke dana vsa sredstva, preveriti se o resničnosti in pravilnosti računov. Iz tega je razvidno, da so se odbor, vzlasti pa njega funkcionarji vestno trudili ter mnogo časa žrtvovali za dobro gospodarstvo in natančno poslovanje v našem blagotvornem društvu, kateremu želimo vsi najboljše prihodnosti in obilo lepega sadu.

Listek.

Ivan baron Kobencelj,

deželni glavar Kranjski.

Spisal Jakob Dimnik.

I.

Meroma dve uri od svetovnoznane Postojine, na severozahodni strani, štrli sredi skalovitega gorovja strma pečina navpik v nebo. Na nji beli se sivi grad, sedanji Luegg ali grad Predjamski. Svet okolu njega je jako divji; visoke skalnate stene in globoki prepadi ga obkrožujejo. Kraj ta, kakor i okolica je jako pusta, bolj podobna pustinji, ko človeškemu bivališču. Mati priroda jo je brez vse krasote pustila, kakor bi bila razlila ves svoj srd na njo. Grad Predjamski je tako potisnjen pod visoko skalo v duplo, da ga stena nad streho viseča poplnoma brani deževja in vihre. Tožno gleda tja po dolini, kjer se drvi deroči potok Jamščica, z groznim bobnjenjem izgublja joč se v skalnato brezdno; turoben premišljuje časa beg primerjajoč,